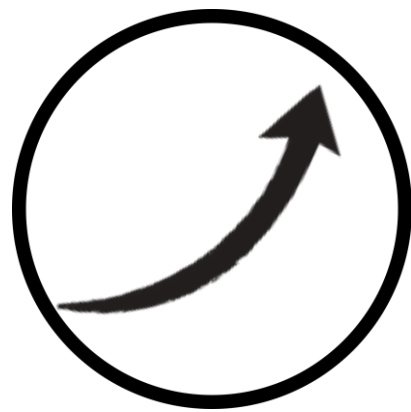

EDELLÄKÄVIJÄT:

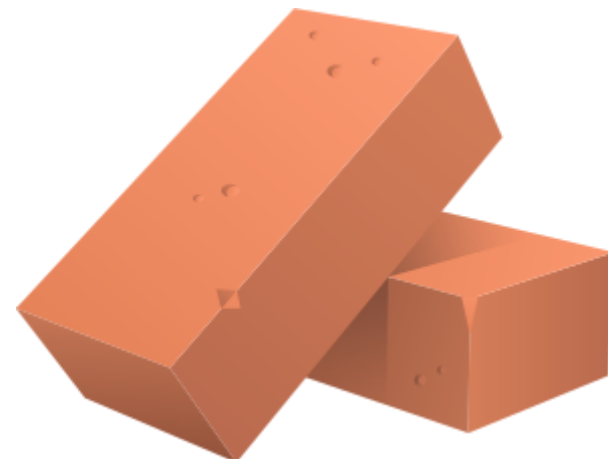

SIMON RASMUS

Simon Rasmuksen tiilitalon pääty vuonna 2019.

Kirkkoväärti Simon Rasmus (1721–1795) oli edelläkävijä, joka rakensi tiilisen asuintalon Sokojan Rasmuksenmäelle 1770-luvulla. Sen johdosta hänelle myönnettiin 20 vuoden verovapaus vuonna 1779. Tiilestä rakentaminen noudatti kansallisia suosituksia varata puutavara tervanpolttoon, koska sillä nähtiin olevan ratkaiseva merkitys valtion kansatalouden kannalta.

“

KOKKOLASSA AIEMMIN RAPPEUTUNEEN RASMUksen TILAN OVAT KUNNOSTANEET SEN KOLME ASUKASTA JA AHKERAA OMISTAJAA. YKSI HEISTÄ ON LISÄKSI RAKENNUttANUT HIENON TIILISEN ASUINKIVITALON.

SIKSI KUNINKAALLINEN MAJESTEETTI ON OSOITTANUT HÄNELLE ARVOSTUSTA MYÖNTÄEN PATRIOTISKA SÄLLSKAPETIN KANNUSTUKSEN PALKINTOINEEN SEKÄ VAPAUTUKSIA. TIETTÄVÄSTI HÄN ON ENSIMMÄINEN TALONPOIKA SUOMESSA, JOKA ON RYHTYNYT (KYSEISEEN RAKENNUS-) HANKKEESEEN...

”

Ruotsinmaalainen maantieteilijä Eric Tuneld teoksessaan Geographie öfver Konungariket Sverige Samt Därunder hörande Länder, 1794

Simon Rasmuksen 1770-luvulla rakentama kivitalo muutettiin navetaksi 1912.

Rasmuksen tiilitalon pohjoispäädyssä on metallinumeroin vuosiluku 1779, jonka lomassa on reliefinä muurattu medaljonki ja teksti PRYDLIG OCH WARAKTIG (suom. huoliteltu ja kestävä). Talon rakennusvuodesta ei ole tarkkaa tietoa, päätyyn muuratut numerot 1779 tarkoittavat pikemminkin tilalle myönnetyn verovapauden myöntämivuotta kuin rakennusvuotta.

Tiilitalo rakennettiin muodikkaaksi sivukamarituvaksi ja se oli alun perin tarkoitettu rakentaa kaksikerroksiseksi. Ikkunaukotus oli pyörökaarinen muodikkaan rokokoon tapaan ja julkisivu rapattiin sileäksi. Talo lienee ollut komea ja maisemassaan kartanomainen rakennus.

Kungliga Patriotiska Sällskapetilla (per. 1766) oli oikeus myöntää kivirakentamiseen ryhtyneille verohelpotuksia. Valtiopäivämies ja kirkkoherra Anders Chydenius oli seuran jäsen ja tunki sen tavoitteet. Simon Rasmus taas kuului kirkkoherran lähipiiriin. Maanviljelijä Simon Andersson Haukilax (Rasmus) toimi Kokkolan seurakunnan kirkkoväärtinä Chydeniuksen kirkkoherrakaudella. Hän oli yritteliäs ja varakas talonpoika, jolla oli mm. osuus talonpoikaisaluksesta ja varaa ryhtyä rakentamaan tiilitaloa. Hän lienee saanut vaikutteita valtiopäivämies Chydeniukselta, joka oli erinomaisesti perillä myös valtakunnan talouspoliittisista linjauksista.

Hopeinen pokaali, joka myönnettiin Simon Rasmukselle tiilitalon rakentamisesta. Kungliga Patriotiska Sällskapet pyrki edistämään mm. maanraivausta, kiviaitojen tekoa ja kivitalojen rakentamista maaseudulle esim. palkintoja jakamalla. Pokaali yksityisomistuksessa, kuva: K.H.Renlundin museo.

Kirkkoherra rakennutti 1775 Kaarlelan pappilan pihalle suunnittelemansa tiilirunkoisen talousrakennuksen. Kaarlelan kirkon laajennusta oli alettu suunnitella jo 1760-luvulla, mutta se valmistui vasta 1789. On mahdollista, että talousrakennus oli hanke, jossa tutustuttiin uuteen materiaaliin tiileen kirkon laajentamista varten.

Kaarlelan pappilan tiilinen talousrakennus.
Kuva: K.H.Renlundin museo.

Tiilitalon rakentaminen 1700-luvulla oli äärimmäisen harvinaista ja erityisesti talonpoikaisissa oloissa, se edellytti mm. tiilitehtaan perustamista. Etelä-Suomen ulkopuolella vain Vaasan läänin maaherran residenssi oli tiilirakennus. Pohjanmaan ensimmäinen tiilinen kaupunkitalo, kokkolalaislähtöisen suurkauppiaas Abraham Falanderin tiilitalo valmistui Vaasaan vasta Rasmuksen tiilitalon jälkeen vuonna 1781.

Lähteet:

- Ahmas Kristina, 1992: Kokkolan rakennuskulttuuria.
- Ahmas Kristina, 2013: Falanderin talo – Pohjanmaan rannikkokaupunkien vanhin kivitalo. Teoksessa: Johnson Seija & Kauppi Sanna-Maija, 2013: Pohjanmaan porvariston vuosisata 1750-1850 Asuminen ja elämänmuoto.
- K.H.Renlundin museo, tutkimusarkisto
- Marjanen Jani, 2013: Den ekonomiska patriotismens uppgång och fall, Finska hushållningssällskapet i europeisk, svensk och finsk kontext 1720-1840.
- Museoviraston internet-sivu Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt:
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1643
- Niemelä Jari, 2010: Suomen talousseuran alkuvaiheet. AURAICA Scripta e Societate Porthan Edita, Vol. 3 2010: 41-44.
- Nikula Sigrid, 1969: Kirkot ja kappelit. Kaarlelan pitäjän historia I.
- Tuneld Eric, 1794: Geographie öfver Konungariket Sverige Samt Därunder hörande Länder.
- Virrankoski Pentti, 1986: Anders Chydenius Demokraattinen poliitikko valistuksen vuosisadalta.

Rasmuksen pokaali
(yksityisomistuksessa)
Kuva: K.H.Renlundin
museo.